

Jan K pke Christensen (FP):

Det er jo således, som også hr. Melchior udtrykte det, at vi jo har mange eksempler på – jeg tror faktisk flere, end måske CD har – at forslag fra Fremskridtspartiet er blevet afvist her i salen, når man første gang har fremsat dem, og efter nogle år ser man så, at andre, måske regeringspartier, kan komme med forslagene og få dem vedtaget.

Sådan er det jo, og det er klart, at der er en modningsproces – jeg tror, det var den konservative ordfører, der sagde det – og tiden er ikke moden til det endnu, blev der sagt. Det var faktisk det, der gik igennem alle ordf rertalerne: det her med, hvorvidt tiden nu er inde til det, og om sikkerheden er i orden, osv. Hr. Brusgaard har jo ganske ret i, at det var de aspekter, der ligesom var dem, der stoppede den her udvikling.

Vi ved, at den teknologiske udvikling g r meget, meget hurtigt, så jeg tror, at inden f r få år vil man se, at der er hundrede procents sikkerhed på det her område, og det kan så medvirke til, at Fremskridtspartiet eller måske et andet parti eller en regering f r det igennem. Vi er sådan set flintrende ligeglade med, hvem det er, der f r det igennem, bare forslaget også nyder fremme i andre partier.

(Kort bemærkning).

Aage Brusgaard (FP):

Det er lige til hr. Melchior: Nu er jeg så som menneske positiv – det er én af årsagerne til, at jeg er Fremskridtsmand – men en del af min positivitet stammer egentlig fra hr. Melchiors ordførertale, for hr. Melchior sagde jo selv, at han havde været forslagsstiller engang i fortiden på et forslag om, at der skulle indføres sekretærbistand her i Folketinget. Det blev nedkæmpet af alle andre partier, men 3-4 år efter var det gængs herinde. Det er derfor, jeg siger, at om 3-4 år skal vi nok få elektronisk afstemning.

S  optimismen kom fra CD.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 2:

Forslag til folketingsbeslutning om direkte demokrati (vejledende, landsdækkende folkeafstemninger ved v lgerinitiativ).

Af Aage Brusgaard (FP) m.fl.
(Fremsat 2/10 96).

Sammen med denne sag foretoges:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 3:

Forslag til folketingsbeslutning om direkte demokrati (indførelse af regionale vejledende folkeafstemninger ved v lgerinitiativ).

Af Aage Brusgaard (FP) m.fl.
(Fremsat 2/10 96).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling**Indenrigsministeren (Birte Weiss):**

De to beslutningsforslag om indførelse af folkeafstemninger ved v lgerinitiativ, vi behandler her i dag, er jo identiske med noget, vi har kigget på f r her i Folketinget; det var i folketingssamlingen 1992-93. Dengang afviste regeringen og et meget stort flertal her i Folketinget forslagene.

S  er der gået lidt tid her i mellemtiden, og d r vil jeg godt helt klart sige, at det giver ikke regeringen anledning til at ændre opfattelse, og for så vidt kunne jeg så bare henvise til indl eg-

get sidst, da sagen var på Folketingets dagsorden.

Men jeg vil for en ordens skyld lige sammenfatte regeringens begrundelse for at afvise forslagene, ikke mindst fordi forslagene umiddelbart giver sig ud for at være udtryk for en finere form for demokrati end det, vi i øvrigt udøver:

Den danske forfatning bygger jo på et repræsentativt demokrati, og det vil sige, at vi har en ordning med en folkevalgt forsamling, der har beføjelse til at udøve lovgivningsmagt på folkets vegne.

Den danske model for repræsentativt demokrati er kombineret med nogle elementer af direkte demokrati i form af folkeafstemninger. I grundloven er der nogle ganske klare regler om, i hvilke tilfælde der skal eller kan afholdes bindende folkeafstemninger. Herudover kan Folketinget selv beslutte, at en bestemt sag skal sendes til en vejledende folkeafstemning.

Og så til kommunestyret, for dér er der jo også nogle muligheder for udøvelse af direkte demokrati. Det danske kommunestyre er nemlig baseret på præcis det samme tankesæt, nemlig repræsentativt demokrati.

Efter de gældende regler står det imidlertid de enkelte kommunalbestyrelser og amtsråd frit for at beslutte, om der skal afholdes en lokal vejledende folkeafstemning om et bestemt lokalt spørgsmål, og det er der også nogle der benytter sig af.

Det er regeringens opfattelse, at det fortsat skal være op til de politisk ansvarlige folkevalgte organer at afgøre, om der skal afholdes en vejledende folkeafstemning om et bestemt emne. Derfor mener vi, at en betingelse for, at folkeafstemninger kan udgøre et værdifuldt supplement til vores repræsentative demokrati, er, at det selvfølgelig skal være til stede. De folkevalgte skal fastholdes på deres ansvar for at træffe beslutninger på hele befolkningens vegne og skal ikke kunne skyde ansvaret fra sig ved at overlade initiativet til afgrænsede, mindre grupper af vælgere.

Med det har jeg godt villet sige, at der allerede i loven i dag er nogle muligheder, og det synes vi er fint nok, men vi ser ikke nogen grund til at indskyde nogle nye led eller nogle nye måder at gribe dette meget vigtige politiske arbejde an på, og derfor er det vigtigt, at vi også fastholder de folkevalgte på deres ansvar.

Det, jeg godt ville sige med det, er, at regeringen står vagt om det repræsentative demokrati, men har det helt fint med, at der også er nogle

muligheder for at lade det udøve direkte i form af folkeafstemninger.

Erling Christensen (S):

Da Socialdemokratiets ordfører, hr. Poul Erik Dyrlund, ikke kan være til stede, skal jeg fremføre Socialdemokratiets synspunkter på de to sager, vi har på dagsordenen:

Som forslagsstillerne selv påpeger, er der med de to foreliggende beslutningsforslag ikke bare tale om genbrug af forslag; man kunne vel sige, at der er tale om »igenbrug«.

Derfor skal jeg blot henvise forslagsstillerne til at »igenlæse« Socialdemokratiets to tidligere indlæg vedrørende de her forslag. Dér vil man jo klart kunne genfinde begrundelserne for, at vi heller ikke denne her gang kan støtte forslagene.

I øvrigt kan jeg så henholde mig til det, som indenrigsministeren lige sammenfattede.

Else Winther Andersen (V):

De her beslutningsforslag vil jeg ikke vove at påstå har groet i Venstres have. Vi tror ikke, der bliver større stemmedeltagelse ved, at man laver nogle flere afstemninger.

Vi er derimod meget bange for, at man her går ind og laver en forfladigelse af tingene ved, at man sætter nogle flere lokale afstemninger i gang, end kommunerne jo har mulighed for at lave i dag.

Jeg er bange for, at det vil forhale en udvikling, hvor de lokale politikere eller politikere i det hele taget ikke går ind og tager ansvaret på sig. For det ville jo somme tider måske være nemt at sige: Nå ja, men så kan vi sørge for, at der bliver en vejledende afstemning.

Men de erfaringer, som vi har set at man har haft i Schweiz, synes jeg heller ikke giver én lyst til at kopiere den model. Der er meget stor forskel på den schweiziske kultur og vores, og derfor føler jeg selvfølgelig ikke, at det er et område, som der er brug for at vi videreudvikler.

Inden for de næste fjorten dage, den 12. november 1996, er der menighedsrådsvalg, og hvad sker der dér? Der sker det, at der kun er valg til hvert syvende menighedsråd, og her var der virkelig mulighed for, at man lokalt kunne påvirke de beslutninger, der i de næste 4 år skal tages i menighedsrådet.

Det viser altså, at valgdeltagelsen er meget lille dér, hvor der faktisk er valg, og det vil sige, at hele vores danske demokratiopfattelse ikke er indrettet efter, at man vil stemme til andre valg end kommune-, amtsråds- og folketingsvalgene.

Deri ligger jo klart, at Venstre ikke kan støtte dette beslutningsforslag, også fordi vi ønsker, at de folkevalgte generelt skal tage ansvar på sig, som de er blevet valgt til, og bestemt også i forhold til nærdemokratiet og det lokale folkestyre.

Formanden:

Jeg beklager, at jeg overså en markering fra hr. Jan Kørpe Christensen til hr. Erling Christensens indlæg, og derfor er ordet nu hr. Kørpe Christensens.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Tak, og jeg vil så være hurtig og svare begge ordførerne!

Jeg vil bare kort sige til hr. Erling Christensen, at genbrug i hvert fald er noget, som Socialdemokratiet ofte plæderer at det går ind for, og derfor skulle man måske have været lidt mere positiv og følge med i den udvikling, der er sket, siden sidste gang vi drøftede det her forslag i Folketinget.

Dér må jeg så rose ministeren, for hun har trods alt fulgt med i udviklingen, og der er sket en udvikling, hvor hr. Erling Christensen måske har sovet i timen, men lad det nu ligge.

Med hensyn til Venstre vil jeg bare gøre opmærksom på, at der i Venstres partiprogram står: »Grundlovens bestemmelse om folkeafstemninger er i god harmoni med et samfund, hvor folkestyret udøves ved det repræsentative demokrati. Venstre ser gerne, at der både på landsplan og i amter og kommuner afholdes flere vejledende folkeafstemninger.«

Det siger jo alt om, at Venstre er et parti, der i hvert fald udadtil siger, at det ser positivt på ideen om flere folkeafstemninger, men at man som sædvanlig ikke ved, hvor man har Venstre, når alt kommer til alt, og det er bedrøvende.

Jeg ved ikke, om det kun er ordføreren for Venstre i dag, der har den holdning, men i hvert fald kan man i partiets program finde sted efter sted, hvor partiet netop går ind for flere folkeafstemninger. Jeg skal selvfølgelig ikke belære Venstres ordfører om Venstres partiprogram som sådant, men jeg synes dog, det kunne være interessant, hvis Venstres ordfører selv havde læst netop disse linjer.

(Kort bemærkning).

Chr. O. Aagaard (KF):

Da vor ordfører, fru Pia Christmas-Møller, ikke kan være til stede, skal jeg på Det Konservative Folkepartis vegne fremsætte følgende bemærkninger til disse forslag:

Beslutningsforslag nr. B 2 er jo en genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 74 fra folketingssamlingen 1992-93, og det har maget sig sådan, at jeg også var ordfører under behandlingen af B 74 i april 1993, hvor jeg som ordfører for Det Konservative Folkeparti afviste forslaget.

Det vil jeg også gøre i dag, og jeg vil gøre det med henvisning til de bemærkninger, som jeg på Det Konservative Folkepartis vegne fremsatte under førstebehandlingen af B 74, og mit væsentligste argument var, at for os er det afgørende at fastholde den styreform, vi har valgt her i landet, nemlig det repræsentative demokrati.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 3 om regionale vejledende folkeafstemninger er det da rigtigt, at muligheden for at afholde folkeafstemning ikke bliver benyttet særlig ofte, og det kan vi godt beklage i Det Konservative Folkeparti, for efter vor opfattelse kunne en hel del emner udmærket lægges ud til lokale vejledende afstemninger. Som eksempler kunne jeg nævne byggeri af f.eks. en ny amtsgård eller et nyt rådhus og byggeri af et kulturhus eller en svømmehal eller idrætshal og udlægning af en ny gågade eller ændring af lokalplaner.

Det er eksempler, hvor jeg bestemt ikke kan afvise at et større politisk engagement fra borgernes side, end vi oplever i dag, kunne være tilfældet, for der er ingen tvivl om, at mange borgere i dag nærmest opfatter beslutningerne som definitive og umulige at påvirke. Men det er vigtigt for mig at understrege, at hvis der skal afholdes vejledende folkeafstemninger om politiske spørgsmål på regionalt eller lokalt plan, må det emne, der skal stemmes om, være meget klart defineret, således at vælgerne har en ærlig mulighed for at tage entydig stilling. Kan disse betingelser opfyldes, så ser vi gerne i Det Konservative Folkeparti, at der afholdes flere vejledende folkeafstemninger for at styrke demokratiet.

På lokalt niveau foregår der imidlertid i disse år en rivende udvikling omkring decentralisering både på skoler og på institutioner, og de forældrevalgte bestyrelser og borgerne i almindelighed inddrages i virkelig stor udstrækning i de lokale beslutningsprocesser.

Det er en udvikling, som vi gerne ser udbygget, idet samtlige offentlige institutioner er etableret for borgernes skyld og for borgernes penge, hvorfor brugerne efter vor opfattelse helt naturligt bør inddrages, i det omfang de ønsker at påtage sig såvel det politiske som det økonomiske ansvar for den pågældende institution.

Med disse bemærkninger – som jo klart udtrykker, at mulighederne i den eksisterende lovgivning langtfra bliver udnyttet – skal jeg afvise vor støtte til begge forslag.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Uden at jeg på nogen måde har lyst til at forhale debatten, for vi er ved at være langt henne på eftermiddagen, bliver jeg alligevel nødt til at sige til Fremskridtspartiets ordfører – i hvert fald en enkelt gang, for jeg har tildels opgivet at få forståelse for det, jeg siger – at den lovgivning, vi har i dag, slet ikke bliver udnyttet fuldt ud med hensyn til vejledende afstemninger, og det er en af grundene til, at Venstre i denne sammenhæng siger, at vi ikke vil støtte det, der foreligger her.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Venstre har den opfattelse – hører vi i hvert fald – at beslutningerne skal tages så tæt på borgerne som muligt, og dermed må jeg konkludere, at når borgere ønsker en folkeafstemning om et eller andet emne, mener Venstre også, at det skal foregå så tæt på borgerne som overhovedet muligt.

Jeg forstår godt, at ordføreren ikke bryder sig om at høre disse ord, men hellere vil tale med ministeren, for det er netop på den måde, jeg her har nævnt, de enkelte borgere får størst mulig indflydelse, nemlig ved, at de skaffer de underskrifter, der kan være medvirkende til en eventuel folkeafstemning.

Så der er altså inkonsekvens i det, der bliver sagt af Venstre.

Kristen Touborg (SF):

Jeg vil rose Fremskridtspartiet, fordi det har sat dette spørgsmål på dagsordenen, for der er brug for at udvikle demokratiet og det folkelige engagement i Danmark. Danmark er langt bagud i forhold til de lande, vi normalt sammenligner os med i den retning. I Finland og Tyskland har man f.eks. mulighed for *bindende* lokale folkeafstemninger.

I SF har vi gjort os lignende tanker, men også forestillet os, at borgerne i kommuner og amter skal have en tilbagekaldsret, hvis man kan skaffe underskrifter fra f.eks. 50 pct. af kommunens borgere. Vi har ikke lagt os fast på det tal, men det skal være et stort antal af borgerne. Man skal altså f.eks. have mulighed for at vælte det sidende bystyre.

Ville det f.eks. ikke have været rimeligt i Fakse Kommune, den gang to socialdemokrater skiftede side. Det synes vi.

Det er godt, at et borgerinitiativ kan føre til en folkeafstemning, men den skal i givet fald ikke kun være vejledende; den skal være bindende. Og i SF forbereder vi et forslag efter disse retningslinjer.

Men man skal ikke kunne sætte alt til folkeafstemning. F.eks. skal der under ingen omstændigheder kunne sættes spørgsmålstegn ved det enkelte menneskes retssikkerhed gennem en folkeafstemning. Grundlæggende menneskerettigheder må der altså ikke kunne pilles ved.

SF vil følge sagen i Kommunaludvalget og bl.a. bede ministeren om en nøjere vurdering af problemerne og fordelene, herunder erfaringerne fra udlandet.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Det er fantastisk, så mange undskyldninger man kan have: Man er faktisk stort set enig, men der er lige det dér »men«, som efterhånden konstant høres fra mange ordførere, men det må vi så lære at leve med.

Men jeg synes, det er lidt betænkeligt, når SF siger, at man principielt er enig, men at det jo ikke er alle ting, der skal kunne komme til folkeafstemning, og jeg er meget spændt på at høre fra SF, hvad det er for emner, og om man er gået ned i detaljerne her og kan komme med en hel liste over, hvad det er for nogle områder, SF ikke mener skal til folkeafstemning.

Men jeg forstår, at blandt andet etniske spørgsmål, f.eks. flygtningepolitikken, ikke under nogen omstændigheder må komme til folkeafstemning, og det er vel netop, fordi SF har en formodning om, at sådan en folkeafstemning måske ville gå imod SF's holdninger, og det vil sige, at åbenhed og liberalisme og demokrati er udmærket, medmindre det går imod ens egne holdninger, og det er meget betænkeligt, synes jeg.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Jeg tror, jeg gjorde det rimelig forståeligt, hvad SF mener om dette emne, idet jeg mener, at jeg klart sagde, at den grundlæggende retssikkerhed skal der ikke kunne røres ved. Menneskerettighederne må vi stå bag. Der må være et minimum, som man ikke kan røre ved, og det sikrer Folketinget, altså landets styre, efter vores opfattelse. Vi vil ikke være med til, at man via en folkeafstemning kan fratage det enkelte menneske dets grundlæggende rettigheder eller retssikkerhed. Det er det helt klare budskab, vi giver herfra.

Men jeg har faktisk rost Fremskridtspartiet, fordi det har taget emnet op. Det synes vi er ganske udmærket.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg skal gøre det meget kort.

Jeg er selvfølgelig overordentlig lykkelig for, at SF er positivt indstillet over for holdningen. Det var bare et opklarende svar, jeg var interesseret i at få.

Det er altså klart SF's holdning, at et vist antal vælgere skal kunne kræve, at man på kommunalt eller lokalt plan holder en bindende folkeafstemning – en bindende folkeafstemning! – og vi synes, det er flot, at SF har den holdning, så al mulig ros til SF for det.

Elisabeth Arnold (RV):

Hr. Jan Køpke Christensen kan godt forberede sig på den næste holmgang heroppe, hvor han kan beklage sig over en positiv tilkendegivelse med et efterfølgende »men alligevel«.

Som repræsentant for Det Radikale Venstre har jeg et problem: Vi har ofte i Det Radikale Venstre talt meget varmt for folkeafstemningsinstituttet og for, at der afholdes flere folkeafstemninger, og vi har på vores nys overståede landsmøde her i september vedtaget en resolution om folkeafstemninger og initiativret. Godt nok var der et meget stort mindretal, der stemte imod, men der var dog et flertal på landsmødet, som stemte for det princip, at hvis 10 pct. af vælgerne støtter kravet, skal man kunne afholde en folkeafstemning.

Det er ikke helt de samme tal, Fremskridtspartiet bruger, men det er jo dog trods alt en tilkendegivelse af, at man godt vil have, at hvis tilstrækkelig mange vælgere ønsker en folkeafstemning, skal man også efterkomme ønsket.

Men det, der er meget vigtigt, er, at der i slutningen af den radikale landsmøderesolution stod følgende: Der skal udformes et sæt regler for folkeafstemninger, bl.a. med hensyn til kravene til oplysningsmaterialet, konsekvensvurderinger, spørgsmålets formulering og tidsfrister. Det må også fastlægges, hvilke emneområder der ikke kan bringes til folkeafstemning som f.eks. personsager, skatteudskrivning osv. osv.

Det mener jeg i virkeligheden er noget meget, meget vigtigt, som jeg også synes Fremskridtspartiet burde ofre noget tid på samt prøve at afgrænse, hvilke emner der kan sendes til folkeafstemning.

Det er rigtigt, som Fremskridtspartiet skriver i sine bemærkninger, at når man lægger det ud til den almindelige befolkning, til alle vælgere, at tage beslutning om detaljer, så er det ikke så let for lobbyvirksomheder og så er det ikke så let for interesseorganisationer at påvirke valgets udfald.

Men der står også, at det ikke er nemt at manipulere, og det er i hvert fald forkert. Er der noget, der kan manipuleres med, så er det folkeafstemningen op til en folkeafstemning. Vi kender mediernes slagkraft i enkelt-sager, og der er andre måder, hvorpå man kan påvirke en hel befolkning i løbet af ganske få timers veltillægt udsendelse i fjernsynet, så det er ikke rigtigt, at man ikke kan manipulere op til en folkeafstemning.

Derfor er det også vigtigt, at emneafgrænsningen, muligheden for information og det materiale, der skal være til rådighed for vælgerne op til folkeafstemninger, bliver meget nøje fastlagt. Det arbejde vil vi meget gerne deltage i fra Det Radikale Venstres side.

Derfor bliver det til en afvisning af de forslag, som Fremskridtspartiet her har fremsat. Vi vil godt diskutere, hvordan vi forbereder os på, at sådan noget en dag kan blive en realitet, men det forudsætter, at Fremskridtspartiet er villig til at prøve at opsætte nogle afgrænsninger af de emner, der kan og bør sættes til folkeafstemning.

Sluttelig vil jeg sige, at den store forgæbelse i og begejstring for det schweiziske samfund og det system, som jo lyser ud af siderne til dette forslag til folketingsbeslutning, deler jeg personlig overhovedet ikke.

Jeg har fulgt det schweiziske samfund og dets hyppige folkeafstemninger gennem mange år, og det har nu udviklet sig sådan, at færre og færre vælgere deltager i folkeafstemningerne;

det bliver de samme mennesker, der deltager hver gang – op mod 80 pct. af vælgerne er faktisk fuldstændig passive ved de meget hyppige folkeafstemninger, der foregår.

Det giver ikke den fornemmelse af medbestemmelse, som bliver fremhævet i bemærkningerne til Fremskridtspartiets forslag. Det bliver tværtimod en lille, mærkelig gruppe af folk, som deltager i folkeafstemningerne, og alle de andre er bedøvende ligeglade. Der har man skamredet folkeafstemningsinstituttet og i virkeligheden brugt det til for mange småting.

Det er ikke blevet den eneste begivenhed, det burde være, og som man måske kunne sige det ville være, hvis man f.eks. havde en folkeafstemning en gang om året, så det var noget, man kunne se frem til. Hvis det er sådan, at det foregår hver 4. uge og man skal ulejliges med det igen og igen, bliver det nemt til en forfladigelse og fremmedgørelse af det politiske liv og ikke til det, som det burde være, nemlig en tilbagegivet af magt til befolkningen.

Så derfor vil vi gerne deltage i den fortsatte debat, men de aktuelle forslag siger vi fra radikal side nej til.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Folkeafstemninger skal supplere det repræsentative demokrati både på landsplan og lokalt. Folkeafstemninger skal gennemføres på baggrund af en offentlig debat og et bredt oplysningsarbejde. Vælgerne skal have mulighed for at tage initiativ til folkeafstemninger.

Det var faktisk radikale ord, der her blev læst op, og derfor vil jeg rose Det Radikale Venstre. Det er sjældent, at Fremskridtspartiet gør det, men der er åbenbart en helt anden positiv ånd hos Det Radikale Venstre over for denne tanke, end vi har set hos de to andre regeringspartier. Det skal Det Radikale Venstre have hjertelig tak for.

Det, jeg læste op, var fra udkastet til Det Radikale Venstres nye principprogram, og det tyder jo på, at vi sagtens kan finde frem til en løsning, hvor vi kan blive enige – også med SF for den sags skyld, for vi skal naturligvis både tage og give, når vi på et senere tidspunkt skal have et forlig i hus og finde en løsning på, hvordan vi kan komme videre, så vi får flere folkeafstemninger.

Jeg er da enig med Det Radikale Venstre i, at det med at afholde folkeafstemninger for ofte selvfølgelig på en eller anden måde skal forhindres, men det gør man jo også automatisk ved,

at der skal ligge et vist antal underskrifter på, at man ønsker en given folkeafstemning. Spørgsmålet er så, hvor mange underskrifter der skal til, men det er bl.a. sådan noget, der skal diskuteres.

Med hensyn til hvilke emner, er det helt klart Fremskridtspartiets opfattelse, at der ikke under nogen omstændigheder skal være begrænsninger, heller ikke efter en ny grundlov, for jeg er godt klar over, at den nuværende grundlov ikke åbner muligheder for f.eks. folkeafstemninger om skatte tryk, indkomstskatterne for den sags skyld. Men når vi alligevel skal revidere grundloven også i relation til folkeafstemninger, så synes vi, det ville være rimeligt, at man også tænker på denne side af sagen, så der ligesom åbnes en mulighed for, at det bliver meget, meget bredt.

Hvis det så ikke kan lade sig gøre, jamen så er det igen kompromisets kunst, for vi må selvfølgelig finde en løsning, så vi tilgodeser flest mulige vælgere og det dermed bliver det mest muligt demokratiske samfund, vi kommer til at leve i.

Nu har vi hørt om en stor debat på Det Radikale Venstres landsmøde osv., og jeg vil godt sige, at jeg faktisk var meget, meget overrasket over den debat og over konklusionen. Derfor skal der, som jeg sagde tidligere, være al mulig ros til Det Radikale Venstre i denne her sag.

Jeg kan for den sags skyld også nævne andre ting, der har været fremme fra radikal side: økonomiministerens økonomiske model og beregninger over udsigten til, hvordan det skal gå fremover i samfundet, orlovsordningerne, efterlønnen osv., og jeg synes, at der er mange, mange åbninger undervejs fra Det Radikale Venstre, som gør, at det måske kunne love godt for fremtiden og også for en helt ny regeringsdannelse efter næste valg.

Som man kan høre, så går jeg meget, meget vidt, men der er flere og flere punkter, hvor man kan notere sig, at Det Radikale Venstre hen ad vejen faktisk er i overensstemmelse med – ja, jeg vil endda sige selv med Fremskridtspartiets grundholdninger. Det er måske ikke principielt lige ned i detaljerne, jeg er hundrede procent enig, men jeg synes, det lover godt for fremtiden.

Jeg brugte mange ord på Det Radikale Venstre, men det var helt bevidst.

(Kort bemærkning).

Ole Donner (DF):

Det, der kalder mig herop, er fru Elisabeth Arnolds meget positive omtale af det foreliggende forslag. Jeg er helt enig med fru Elisabeth Arnold i, at man kunne tage en drøftelse om en emneafgrænsning af de spørgsmål, der eventuelt skulle kunne komme ud til afstemning.

Så nævnte fru Elisabeth Arnold spørgsmålet om skat. Det er jo rigtigt, som hr. Jan Kørpe Christensen sagde, at grundloven siger, at det kan man ikke i øjeblikket sende til folkeafstemning. Og jeg er nok enig i, at det nok ikke er et spørgsmål, man skulle kunne lægge ud til folkeafstemning. Jeg er bange for, at man nok kunne få flertal imod det hver eneste gang det var noget med at sætte skatten lidt op.

Jeg kunne godt tænke mig at spørge fru Elisabeth Arnold, om man fra Det Radikale Venstres side vil være med til at undersøge de ting, som stod i den resolution fra det radikale landsmøde, for det er måske lidt svært at finde ud af, om fru Elisabeth Arnold tilhører det store mindretal eller det flertal, som har vedtaget det her.

Nu har jeg ikke haft tid til det, men det kunne jo være, at jeg selv kunne have læst mig til det, hvis jeg havde haft tid til at læse udenrigsministerens nye bog.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil gerne takke hr. Jan Kørpe Christensen for alle de pæne bemærkninger og kun håbe, at den fordragelige tone kan holde lang tid fremover, så vi kan have et godt samarbejde her i Folketinget mellem forskellige partier. Uanset at der er områder, hvor vi ikke er enige, så kunne det da være, at vi kunne mødes på områder, hvor vi er enige. Det skal jeg slet ikke udelukke, og det vil jeg i hvert fald ikke blokere for.

Til hr. Ole Donner vil jeg blot sige, som jeg sagde før, at vi er interesseret i at bidrage til at få nogle regler, som kan afgrænse, hvilke områder der kan afholdes flere folkeafstemninger på.

Med hensyn til den aktuelle landsmøderesolution var jeg i den påfaldende situation, at jeg ikke var delegeret og derfor ikke havde stemmeret til det pågældende landsmøde, men det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg ikke er nær så begejstret for folkeafstemninger som min partifælle udenrigsministeren. Så er det sagt; rene ord for pengene.

Frank Aaen (EL):

Enhedslisten er enig i hensigten med de to forslag, vi har til behandling, og vi ser det som en erkendelse af, at det repræsentative demokrati har både mangler og skævheder, der bør rettes op på.

Jeg synes sådan set, at regeringen, Socialdemokratiet, Venstre og i lidt mindre grad De Konservative burde gå ind i en lidt mere åben debat om, hvordan vi kan styrke demokratiet her i landet, og på hvilken måde man kunne overveje at bruge det her redskab. I sådan en forbindelse synes jeg, at man er lidt for afvisende over for forslagene.

Vi er altså enige i, at det skal være nemmere at udløse folkeafstemninger både lokalt og på landsplan, og vi vil også sige, at det i nogle tilfælde også bør være bindende afstemninger og ikke kun vejledende afstemninger. Men det er klart, at når vi taler om bindende folkeafstemninger, så skal det være om meget præcise og afgrænsede spørgsmål, ellers er det ikke hensigtsmæssigt.

Vi synes, det er meget vigtigt, når vi diskuterer udvidede muligheder for folkeafstemninger, at diskutere, hvordan vi sikrer, at flere folkeafstemninger bliver til en reel udvidelse af demokratiet og ikke til et pseudodemokrati.

Som sagt før: Vi er skarpt imod alt, der ligner en udvikling i retning af at lave sådan en slags tv-demokrati, hvor man kan sidde derhjemme og nøjes med den information, man får udvalgt af tv-kanalerne, og – er jeg lige ved at sige – med en øl i den ene hånd og telefonen i den anden give sig til kende. Den form for demokrati ønsker vi ikke at bidrage til, og derfor skal der være meget klare krav til tidsfristerne.

Der synes vi i øvrigt at formuleringen om, at maksimum er 18 dage, er helt fejlagtig. Selv om der så stod minimum 18 dage, så tror jeg stadig væk, at jeg ville synes, det var forkert, for man skal have ordentlig tid til en demokratisk debat, til en demokratisk proces. Der skal være mulighed for, at synspunkter og grupperinger kan komme frem i debatten, og det skal ikke kun være dem, der har adgang til tv-mediet, men også alle mulige andre, der skal have en reel mulighed for at kunne komme frem og præge en debat og få bragt spørgsmål frem, som de ønsker skal gå indgå i en vurdering, inden der tages endelig stilling til et spørgsmål.

Jeg tror, det er afgørende vigtigt og ikke nogen nem opgave i det mediesamfund, vi har i dag, at sikre, at synspunkter og spørgsmål er

ordentligt belyst, inden vi går hen og stemmer om dem.

Derfor skal der være ordentlig tid; det synes vi virkelig er nødvendigt. Der skal således være tid til, at vi kan lave folkelige aktiviteter, og tid til, at minoritetsgrupper også er i stand til at arrangere en demonstration og få skrevet en masse læserbreve, så de er i stand til at bryde ind i debatten. Selv om det ser ud, som om det store flertal allerede har sat sig på hele medie-billedet - ligesom har lagt banen - så skal der være en mulighed for, at de, der har andre syns-punkter, har en reel chance for at komme frem med dem, inden det er for sent.

Vi er i almindelighed fuldstændig åbne over for, at alle spørgsmål skal kunne bringes til afstemning. Vi er ikke indstillet på et stort formynderi, men vi er enige med de andre ordførere, der har været oppe og sige, at der også skal være en sikkerhed for, at vi undgår, at f.eks. mindre, velorganiserede grupper kan misbruge en udvidet mulighed for folkeafstemninger til at føre krig mod en minoritet herhjemme. Vi er imod, at racistiske og fremmedfjendske grupper med brug af nogle enkeltsager, nogle mediesager, er i stand til at angribe f.eks. en indvandrer-gruppe.

Vi har diskuteret det en del i vores gruppe, for vi synes, det er besværlige spørgsmål, dels fordi vi generelt som udgangspunkt er imod at sætte grænser for, hvad der kan stemmes om, dels med hensyn til, hvordan man kan formulere det på en måde, så det er operationelt.

En af vores overvejelser har været, at man kunne lave en liste over spørgsmål, der kan sendes til folkeafstemning, altså en slags positiv-liste, men det kan selvfølgelig også gå den anden vej rundt, hvor man siger, at det kan man ikke sende til afstemning. Vi er altså ikke helt afklarede i spørgsmålet om, hvordan det sikres. Men vi ønsker en afgrænsning, der er hug- og stikfast, så enkeltpersoner og enkelte befolkningsgrupper ikke kan få deres rettigheder antastet gennem en folkeafstemning.

Så skal jeg sige til Fremskridtspartiet, at vi ikke kan støtte de her to forslag, selv om vi er enige i hensigten, fordi vi ikke - det har vi jo hørt i debatten, og det kan vi læse i bemærkningerne - er enige med Fremskridtspartiet i, hvilke krav der skal være til den forudgående demokratiske proces, ligesom vi ikke er enige om, at der skal være sikkerhed for, at det her ikke kan misbruges mod enkeltpersoner og mod enkelte befolkningsgruppers rettigheder.

Og i forlængelse af den forrige debat - jeg synes også lidt misbrugt i afslutningen af den - vil jeg sige, at når vi var imod det forrige, så var det, fordi der ikke ved elektronisk afstemning var nogen som helst sikkerhed for, at det ikke var første skridt i retning af at lave et tv-demo-krati, som vi altså som nævnt er fuldstændig imod.

Så med de her meget præcise begrundelser og ikke, fordi det er Fremskridtspartiet, der foreslår det, er vi mod.

Ole Donner (DF):

Dansk Folkeparti støtter de to fremsatte beslutningsforslag, og vi vil meget gerne medvirke positivt i et udvalgsarbejde, der skal undersøge nogle af de her ting.

Jeg synes, at der er kommet mange ting frem. Der er andre partier, der har nogle betænkeligheder ved det og har nogle ting, som de godt vil have undersøgt. Vi må sige, at vi kunne godt stemme direkte for de to forslag, hvis de kom til afstemning i den udformning, de ligger i nu, men vi kan også være med til at diskutere forskellige ting, f.eks. om antallet af underskrifter skal være 50.000 for at få en folkeafstemning. Vi kunne godt gå længere ned. Vi kunne også gå højere op. For os er antallet af underskrifter ikke afgørende.

I beslutningsforslaget om lokale folkeafstemninger henviser man til 5 pct. af vælgerbefolkningen, og det kunne vi også godt være med til at sætte et godt stykke op. For der er ingen tvivl om, at hvis en kommunalbestyrelse vil bygge et nyt kæmperådhus eller noget andet prestige-byggeri, så vil man lynhurtigt kunne samle 30-40 pct. af vælgerbefolkningen, der vil kræve en lokalafstemning, hvorimod det måske kan være svært at samle 100.000 underskrifter, hvoraf nogle skal indsamles i Jylland og selv i Vestjylland, hvis det drejer sig om en Øresundsbro. Det er ting, som vi meget gerne vil være med til at debattere, om det skulle være det ene eller det andet.

Så var hr. Frank Aaen inde på, at tidsfristen på de 18 søgnedage inden afstemningen er for kort, og det er jeg helt enig med hr. Frank Aaen i. Men når jeg før sagde, at vi godt kunne stemme for det, som lå, så ligger der jo i det, at det er efter Indenrigsministeriets godkendelse, og dér kunne man jo bare trække den, indtil man havde tid nok, men det ville selvfølgelig være forkert. Der skal være mulighed for at debattere det ordentligt, der skal være mulighed for at lave en folkeoplysning om de ting.

Vi mener i Dansk Folkeparti, at borgerne ville få en mere reel indflydelse og ville komme til interessere sig meget mere for, hvad der sker både i byråd og i Folketinget. Og når indenrigsministeren heroppefra siger, at regeringen står vagt om det repræsentative demokrati, så er det jo også rigtigt. Det kom jo rigtig til udtryk, da den socialdemokratiske ordfører, hr. Erling Christensen, kom herop og afviste forslaget ved stort set kun at henvise til, hvad den tidligere ordfører havde sagt i 1992-93. Det er virkelig at stå vagt om det at sige: Det har vi udtalt os om!

Når man så går hen og slår op i Folketings-tidende fra 1992-93, så ser man i sp. 7769-7770, at den socialdemokratiske ordfører indleder med noget i retning af, at det er nogle gamle tra-vere, der kommer fra Fremskridtspartiet, og at grundideerne er de samme som for halvandet år siden. Og så kommer han med: »Nuvel, jeg ønsker ikke at medvirke i nogen substansdiskussion.«

Jeg har så ikke haft tid til at gå tilbage til den 27. november 1991, hvor man forhandlede det forrige gang, og det vil sige, at det jo godt kan være, at man den 27. november 1991 har udtalt sig om forslagene, men jeg kunne også frygte, at man dér henviser til en tid endnu længere tilbage.

Det, jeg så bare gør opmærksom på over for Socialdemokratiet, er, at der siden den 27. november 1991, hvor forslaget blev behandlet, har været to folketingsvalg, og det vil sige, at over halvdelen af medlemmerne fra dengang er skiftet ud. Det kunne måske have været hensigtsmæssigt, om den socialdemokratiske ordfører selv havde fundet en anledning til at gå tilbage til den 27. november 1991 eller endnu længere, hvis det er nødvendigt, for at finde Socialdemokratiets mening om de her forslag og så bare kort havde citeret dem.

Men det, jeg må konstatere, er, at vi ved, at Enhedslisten, De Radikale, Dansk Folkeparti plus forslagsstillerne har givet positivt udtryk for, at man godt kunne undersøge, om man kunne udarbejde nogle regler for, hvordan sådanne ting kunne foregå. Og så må jeg så sætte spørgsmålstejn ved Socialdemokratiet og prøve at gå tilbage til 1991 eller tidligere for at se, hvad det egentlig mener om det her forslag.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Så lykkedes det alligevel for hr. Ole Donner at få debatten trukket lidt ud, men jeg vil kun sige til

hr. Ole Donner: Læs så, hvad vi sagde i 1991, i stedet for at sætte spørgsmålstejn ved det!

Jeg kan sige til hr. Ole Donner, at samme ideer og samme forslag ikke giver et svar i stereo fra Socialdemokratiet. Hvis man kommer med nye ideer og nye forslag, så skal vi nok forholde os til det.

(Kort bemærkning).

Ole Donner (DF):

Jeg er selvfølgelig meget ked af, hvis jeg kom til at trække debatten ud, men jeg kan så sige til hr. Erling Christensen, at jeg udnyttede ikke min fulde taletid, for lampen lyste ikke; så det er ikke, fordi jeg har trukket debatten særlig langt ud.

Men jeg synes ikke, det er rimeligt, når hr. Erling Christensen siger: Så gå tilbage til 1991 og se, hvad der står; Det vil jeg selvfølgelig gøre, for jeg er ikke engang sikker på, at man har givet sin mening til kende dér, men hr. Erling Christensen nikker. Jeg skal undlade at citere den bemærkning, der kom før, om, at det kræver, at man kan læse, for at man kan gå tilbage og se. Men det vil jeg nu alligevel gøre, fordi samme sag og samme forslag giver ikke svar i stereo. Nej, men jeg tror, at sidste gang Socialdemokratiet udtalte sig om den her sag, da fandtes der slet ikke stereoradio.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg vil sige, at det er naturligvis trist – og dér er jeg fuldstændig enig med hr. Donner – at man henviser til det, der tidligere er sagt fra partiet. Jeg vil godt sige, at jeg er hundrede procent sikker på, at da Socialdemokratiet sad i opposition, var det også genbrugsforslag, der kom her i salen. Jeg gad nok have set den reaktion fra Socialdemokratiet, hvis alle ordførerne var gået op og havde sagt: I kan bare se, hvad vi har sagt tidligere. Sådan er et demokrati ikke, sådan er et folkestyre ikke. Det ved hr. Erling Christensen udmærket.

Nu har vi jo set sådan en sag som den i Europa-Parlamentet. Der skal der jo en underskrift til for at få sin gage. Her får vi den, uanset om vi laver noget eller ej – desværre, kunne man sige i den her situation.

Aage Brusgaard (FP):

Jeg er den samme venlige mand, som jeg var for et kvarter siden, så derfor indleder jeg også med at sige tak til alle ordførerne.

Indenrigsministeren startede med at sige, at forslagene ikke giver anledning til, at Socialdemokratiet ændrer sin holdning. Jeg må så spørge indenrigsministeren: Fra hvornår? Jeg har et historisk skrift her – et debatoplæg af Anders Gulmark om indførelse af direkte demokrati i Danmark – og dér står:

»Socialdemokraterne havde også folkeafstemninger med i deres partiprogrammer fra 1910, 1915 og 1923. Og i det grundlovsforslag, som Socialdemokratiet fremsatte i 1920, var folkets initiativret en central del. 50.000 vælgere skulle ifølge forslaget have mulighed for at forlange en folkeafstemning afholdt. . . . Efterhånden som Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre vandt flertallet, først i Folketinget (1929) og siden i Landstinget (1936), svandt partiernes interesse for folkeafstemninger også.«

Det vil altså sige, at Socialdemokratiet har den holdning, at hvis det er så stort, at det har magten, så ønsker det altså ikke en folkeafstemning, så ønsker det ikke folkets røst hørt, men da det var lille, da kunne Socialdemokratiet godt bruge det.

Socialdemokratiets ordfører – dér har jeg fornemmet, at der ingen var, så det vil jeg springe over.

Fru Else Winther Andersen nævnte, at de to forslag så absolut ikke er groet i Venstres have. Nu er det jo også efterår, så det er begrænset, hvad der gror i haven i øjeblikket. Men jeg vil lige citere her fra Jyllands-Posten fra den 21. august i år. Jeg skal lige sige, at det er en hel artikel om hr. Anders Fogh Rasmussen, og jeg kan jo ikke læse hele artiklen, men der står bl.a.:

»Folkeafstemninger er en god beskyttelse mod overdrevet politikervælde og statsdominans, siger han. Han støtter de tanker om flere folkeafstemninger, som udenrigsminister Niels Helveg Petersen (R) fremførte i Jyllands-Posten søndag. Også Anders Fogh Rasmussen mener, at det er rimeligt, at en gruppe borgere ved at indsamle et bestemt antal underskrifter kan forlange en folkeafstemning om et hvilket som helst emne – også skatter.«

Det vil altså sige, at når vores forslag ikke er groet i Venstres have, så må jeg nok betragte hr. Anders Fogh Rasmussen som en lidt uvenlig gæst i Venstres folketingsgruppe. Hans holdning er altså stik modsat det, fru Else Winther Andersen lige har udtalt.

Hr. Aagaard afviste forslaget, men ønskede flere afstemninger og kom med en masse eksempler. Det var afstemninger om byggeri af

centre osv., man skulle kunne sende ud til folkeafstemning, og det er faktisk det, vores forslag helt klart kommer ind på. Jeg må altså konstatere, at hr. Aagaards hjerte ligger meget, meget tæt op ad vores forslag, og det er vi selvfølgelig glade for, og hr. Aagaard afsluttede med at sige, at Det Konservative Folkeparti ønskede flere folkeafstemninger afholdt. Vi er altså enige, men hvorfor De Konservative så vil stemme imod forslagene, melder historien ingen ting om.

SF's hr. Kristen Touborg startede med at rose Fremskridtspartiet. Det er ikke hver dag, vi hører det, så vi kvitterer med tusind tak, og jeg opfattede i hvert fald også, at SF's ordførertale var fra relativt til meget positiv. Så tak for det.

SF nævnte, at SF ikke bare ønskede vejledende afstemninger, men det skulle være bindende afstemninger, og det har jeg nok forstået således, at hvis vi skal have bindende folkeafstemninger, skal vi faktisk have en lille ændring i grundloven, og det er derfor, vi har sagt vejledende afstemninger. Men tak for støtten!

Fru Elisabeth Arnold startede med at sige, at De Radikale var positive, og at De Radikale ønskede, at 10 pct. af en kommunes befolkning skulle kunne forlange en sag til afstemning. Fremskridtspartiet har i forslaget skrevet 5 pct., men vi har også skrevet, at vi er fuldstændig åbne over for andre tal, så det er noget, vi kunne snakke om.

De Radikale spurgte, hvilke emner vi ønsker der skulle komme til afstemning. Vi skriver under punkt 8 i bemærkningerne:

»Det er væsentligt at være opmærksom på, at vejledende folkeafstemninger bør kunne afholdes uden begrænsninger i temavalg. Det er de vælgere, der tager initiativ til anmodningen om afholdelse af afstemning, der selv udformer afstemningens tema og samler det nødvendige antal underskrifter bag kravet.«

Derfor har vi jo egentlig sagt, at vi ikke vil lægge et låg på. Hvis man kan samle enten 5 pct. eller 50.000, så må temaet være så vigtigt, at vi ikke her skal sige, at det ikke var et emne, der var relevant.

Fru Elisabeth Arnold afsluttede med at sige, at De Radikale ikke kunne støtte forslaget, men lad mig så henvise til et Ritzautelegram fra den 15. september i år, og der står:

»De Radikale vil have flere folkeafstemninger herhjemme, og det er ikke kun politikerne på Christiansborg, der skal tage initiativet. Også vælgere skal have ret til at få et konkret emne ud til bindende folkeafstemning.

De delegerede på Det Radikale Venstres landsmøde i Nyborg vedtog søndag en resolution om folkeafstemninger, og kravet er også en del af partiets nye principprogram, der blev finpudset på landsmødet. Programmet skal vedtages endeligt næste år.«

Og om det dér med folkeafstemning står der, at det var en sejr for udenrigsminister Niels Helveg Petersen, så vi kan da glæde os over, at udenrigsministeren også har sejre.

Hr. Frank Aaen startede med at sige, at han var fuldstændig enig i vores hensigter, og det lover jo godt. Det er derfor, vi har fremsat forslagene. Hr. Frank Aaen nævnte også, at han synes, at V og K burde være mere positive over for det her, og derfor takker jeg for støtten fra Enhedslisten til at revse V og K lidt. Jeg er nemlig enig med hr. Frank Aaen. I burde være mere positive. Det er de her ting, I siger ude på jeres vælgermøder og i læserbreve, så jeg er fuldstændig enig med hr. Frank Aaen.

Så sluttede hr. Frank Aaen godt nok med at sige, at Enhedslisten ikke direkte kunne støtte beslutningsforslaget, og det er jeg selvfølgelig lidt ked af. Men når det er et beslutningsforslag, er det jo, fordi man skal kunne bygge videre på det, og for at andre kan komme med ideer osv.

Hr. Ole Donner nævnte, at han var 100 pct. enig i forslaget, selv om det kunnes diskuteres, hvor mange underskrifter der skulle til, osv. Men det er netop derfor, at sådan et par beslutningsforslag går til udvalgsbehandling, så vi kan diskutere emnerne dér og eventuelt komme med ændringsforslag.

Jeg vil altså afslutte debatten med at sige tak til alle ordførerne, både dem, der var nogenlunde positive, og dem, der har været negative. Vi har haft en saglig og god debat om emnet, så tak for det!

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til Kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af Folketinget Frank Dahlgaard (KF), Anne-Marie Meldgaard (S), Hanne Seve-rinsen (V), Elsebeth Gerner Nielsen (RV), Jan Kørpe Christensen (FP) og Ole Donner (DF) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til undervisningsministeren:

»Hvad er regeringens planer for at sikre en ordentlig kvalitet af undervisning og indlæring i folkeskolen?«

(Forespørgsel nr. F 20).

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 1. november 1996, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 17.42